

Edward Kasperski

Konferencja teoretycznoliteracka pt. "Dialog w literaturze"

Biuletyn Polonistyczny 19/3 (61), 37-39

1976

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

nie, że tendencje do utrzymania wąskiej (wyłącznie "wysokoartystycznej" i literackiej) perspektywy badań nad życiem literackim są w niektórych zespołach jeszcze bardzo silne. Niedoceniana jest potrzeba zajęcia się zjawiskami szeroko pojmowanej komunikacji literackiej i społecznej, obejmującej przede wszystkim sprawy odbiorcy i odbioru. W dotychczasowej "instrukcji" główny nacisk położony jest na tekst i jego "wirtualne", a nie na rzeczywiste, życie literackie i kulturowe.

Konferencja miała charakter roboczy, zakończyła się więc szeregiem konkretnych dokonań programowych, zleceń i czynności organizacyjnych. Zmiana systemu finansowania tych badań niewątpliwie stanowić będzie dodatkowy czynnik przyspieszający przeobrażenia stylu pracy zespołów naukowych. Następne spotkanie (planowane na początek 1976 r.) zająć się ma już realizacją postulatów i propozycji zgłoszonych przez poszczególne grupy i zespoły badawcze.

Dr Krzysztof Dmitruk

KONFERENCJA TEORETYCZNO LITERACKA PT. „DIALOG W LITERATURZE”

W dniach 12-14 maja 1975 r. odbyła się na Uniwersytecie Warszawskim (sala im. Brudzińskiego) międzyuniwersytecka Konferencja Teoretyczno-literacka na temat "Dialog w literaturze", zorganizowana przez Zakład Teorii Literatury i Poetyki UW pod kierownictwem doc. dra Andrzeja Lama. Stroną organizacyjną Konferencji zajmowali się drdr Eugeniusz Czaplejewicz i Edward Kasperski. Na program Konferencji złożyły się referaty z ośrodków uniwersyteckich w Warszawie, Łodzi i Toruniu. Wśród gości uczestniczących w dyskusjach znaleźli się m.in. przedstawiciele Krakowa i Lublina. W obradach udział brali - oprócz referentów i zaproszonych gości - zainteresowani pracownicy Instytutu Filologii Polskiej UW oraz studenci.

Na Konferencji ogłoszono ogółem 16 referatów. W pierwszym dniu obrad dominowała problematyka ogólnoteoretyczna dialogu. Prof. dr Teresa Cieślukowska (Łódź) zainaugurowała obrady referatem "Rodza-

je relacji międzytekstowych", po czym dr Eugeniusz Czaplejewicz (Warszawa) przedstawił referat pt. "Dialogowa budowa utworu literackiego", dr Andrzej Starzycki (Łódź) - "O istocie i przejawach dialogowości. Propozycje klasyfikacyjne i interpretacyjne", dr Bogdan Owczarek (Warszawa) - "Tekst, dialog, ideologia", a dr Wincenty Grajewski (Warszawa) - "Maszyny dialogowe". Referatom towarzyszyła dyskusja.

W drugim dniu obrad przeważały wystąpienia podejmujące zagadnienia dialogu w powiązaniu z omówieniem utworów i twórczości poszczególnych pisarzy. Doc. dr Andrzej Lam (Warszawa) zajął się "Dialogowością poezji Herberta", mgr Konrad Tatarowski (Łódź) - "Elementami dialogu w poezji Herberta", dr Edward Kasperski (Warszawa) - "Problemem pytań w twórczości Norwida", mgr Andrzej Stoff (Toruń) - "Dialogiem Stanisława Lema z czytelnikiem". W tym samym bloku zmieściły się również referaty dra Ryszarda Handkego (Warszawa) pt. "Recepcja dzieła jako permanentny i wielopoziomowy dialog zmiennych, wzajemnie kreujących się partnerów" oraz mgra Andrzeja Krzysztoška (Toruń) - "Problematyka dialogizacji form narracyjnych w adaptacjach scenicznych powieści". Dyskusja po tych referatach wydobyla m.in. różnice interpretacyjne w odniesieniu do przykładów podawanych przez referentów.

Głównym akcentem trzeciego dnia obrad były zagadnienia dialogu w obrębie poszczególnych gatunków literackich. Dr Grażyna Szymczyk (Łódź) mówiła o "Dialogowości wyznaczników gatunkowych w poemacie prozą", mgr Sławomir Orlicki (Łódź) o "»Wewnętrznej« i »zewnętrznej« sytuacji dialogowej w eseju", mgr Jan Gondowicz (Warszawa) o "Dialogowej budowie aforyzmu", dr Antoni Chojnacki (Warszawa) o "Sytuacji interpersonalnej w powieści", dr Bożena Marczevska (Łódź) o "Instrumentacji gatunkowej w powieści filozoficzno-eseistycznej".

Zamknięcia konferencji krótkim podsumowaniem obrad dokonał doc. Lam.

Teoretycznym punktem odniesienia dla prezentowanych referatów stały się klasyczne już dzisiaj rozprawy na temat dialogu, autorstwa: Ste-

fanii Skwarczyńskiej, Jana Mukařovsky'ego i - przede wszystkim - Mi-chała Bachtina. W nawiązaniu do prac wymienionych badaczy próbowano formułować mniej lub bardziej daleko idące wnioski i postulaty pod adresem współczesnej polskiej nauki o literaturze, w szczególności zaś pod adresem poetyki i teorii literatury. Poruszano m.in. problemy wewnętrznego zdialogizowania poszczególnych utworów, formalnych i znaczeniowych wyznaczników dialogowości, wielkich układów dialogowych, w których jako "repliki" tłumaczą się całe utwory, dialogowego nacechowania ujętej całościowo twórczości pisarza i poszczególnych gatunków literackich. Poszukiwano znamion dialogu w dziedzinie stosunków pomiędzy pisarzem a czytelnikami. Starano się sprecyzować na konkretnych przykładach możliwości i ograniczenia, jakie narzucają dialogowi konkretne struktury gatunkowe (liryka, powieść, esej, aforyzm, poemat prozą). W powiązaniu z zagadnieniami teoretycznymi podejmowano dyskusję nad interpretacją dialogu w twórczości Lema, Leca, Norwida, Tomasza Manna i innych pisarzy. W trakcie Konferencji pojawiło się również symptomatyczne pytanie dotyczące możliwości zbudowania opartej na dialogu teorii dzieła literackiego i zastosowania kategorii dialogowych do interpretacji zjawisk i procesów historycznoliterackich, związków między literaturą a ideologią i życiem społecznym. Toteż jednym z wiodących motywów dyskusji konferencyjnych stał się spór o granice zastosowań kategorii dialogu w nauce o literaturze między zwolennikami posługiwania się tą kategorią w znaczeniu bardzo szerokim, ogólnometodologicznym, a zwolennikami nadawania jej wymiernego sensu historycznego.

Dr Edward Kasperski

XV KONFERENCJA TEORETYCZNLITERACKA

W dniach 21 stycznia - 3 lutego 1976 r. odbyła się w Puławach XV Konferencja Teoretycznoliteracka, zorganizowana przez Instytut Filologii Polskiej Uniwersytetu im. Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie i Instytut Badań Literackich PAN. W obradach wzięło udział ok. 50 literaturo-